

Jak vidí léčbu Tradiční čínskou medicínou její uživatelé - 2018

-VÝSLEDKY ŠETŘENÍ MEZI KLIENTY TČM

CESMEZ, Centrum pro sociologii medicíny a zdravotnictví, z.s.
ve spolupráci s Komorou TČM

- ▶ Od února 2018 do konce července 2018 probíhalo dotazníkové šetření mezi klienty terapeutů Tradiční čínské medicíny, kteří jsou absolventy Školy tradiční čínské medicíny. Hlavním cílem bylo zjistit, jak uživatelé Tradiční čínské medicíny hodnotí proces a výsledky léčby. Děkujeme všem terapeutům i jejich klientům za laskavou spolupráci. Výsledky poslouží našemu poznávání složité problematiky zdraví a nemoci a komplementární či alternativní léčby.
- ▶ Šetření se zúčastnilo 18 terapeutů, kteří informovali celkem 780 klientů o možnosti vyplnit elektronický dotazník. Celkem jsme obdrželi 392 vyplněných dotazníků, některé jsme vyloučili ze statistického zpracování z důvodu např. nízkého věku pod 18 let. Ke zpracování bylo zařazeno 378 dotazníků, návratnost tedy činí 48,5 %. Níže uvádíme přehled výsledků na jednotlivé otázky. Hlubší souvislosti budou analyzovány později a publikovány v odborném tisku. Dotazník a sběr dat organizačně a ve spolupráci s terapeuty TCM připravil CESMEZ, z.s., Centrum pro sociologii medicíny a zdravotnictví, který bude rovněž zpracovával data.
- ▶ Jakékoli použití dat je možné pouze s uvedením zdroje následujícím způsobem:
- ▶ **Křížová, E., Bendová, L. Jak vidí léčbu Tradiční čínskou medicínou její uživatelé- 2018, centrum pro sociologii medicíny a zdravotnictví, CESMEZ, 2018.**
- ▶ Komerční použití dat není přípustné bez souhlasu autorů (evakriz@centrum.cz).
  - ▶ Za CESMEZ,z.s. PhDr. Eva Křížová, PhD. 31.8.2018
  - ▶ (CESMEZ, Centrum pro sociologii medicíny a zdravotnictví, z.s., www.cesmez.cz)

HODNOCENÍ ZDRAVOTNÍHO STAVU

Jak celkově hodnotíte svůj současný zdravotní stav?	N=378, údaje v %
a) velmi dobrý	18,5
b) dobrý	51,9
c) uspokojivý	25,7
d) špatný	2,9
e) velmi špatný	0,5

Pro srovnání uvádíme subjektivní hodnocení zdravotního stavu, zjištěné v reprezentativním výzkumu EHIS 2014 (European Health Interview Survey), realizovaném Ústavem zdravotnických informací a statistiky, který ale uvádí výsledky sloučených kategorií pozitivního hodnocení. I tak lze říci, že náš vzorek vykazuje podobné hodnocení zdravotního stavu (70,4 % našich respondentů jej hodnotí jako dobrý nebo velmi dobrý).

	dobrá nebo velmi dobrý zdravotní stav
EHIS2014	68,5 %

Které z potíží jsou Hlavním důvodem, že využíváte zdejší služby TČM?

respondentů, neboť někteří trvali na tom, že potíže nelze oddělit a léčí je všechny společně. V tabulce uvádíme absolutní četnosti.

(Celkový počet odpovědí je vyšší než počet

Hlavní potíže, s níž se nyní léčí u TČM	489 odpovědí od 378 osob
Pohybový aparát a hlava, artróza, revma	148
Psychické, psychosomatické, dyskomfort- suchost úst a sliznic, syndrom neklidných nohou, tinnitus, knedlík v krku, tlaky a píchání v obličeji a nose, poporodní stav, alopecie, padání vlasů, inkontinence, nadváha, závratě, beauty, pigmentace, studené nohy, časté močení, noční pocení, tetanie, termoregulace, hleny, nespavost, únava	69
Gastrointestinální trakt	52
Gynekologické a hormonální potíže, menstruace, RT, menopauza, neplodnost, potrácení	44
Dermorespirační potíže (Alergie, astma), ekzém, Horní cesty dýchací, CHOPN, chronická rýma, záněty dutin, nosní polypy, bradavice, akné, plíseň, růžovka	49
Závažné stavy, chronické záněty, postonkologická péče, pooperační a poúrazové stavy	37
Kardiologické, angina pectoris, bušení srdce, hypertenze	23
Komplexní náhled, celková prohlídka, optimalizace metabolismu, preferuji přírodní léčbu, prevence, bez chemie se mi žije dobře, zbavit se prášků	11
Imunita, virová onemocnění	11
Hormonální -štítná žláza, vysoký cholesterol	8
Záněty močových cest, ledvinové kameny	8
Neurologie	6
Zrak, praskání žil, cévy, křečové žíly, resistantní paraziti	Méně než 5

Které z potíží jsou Hlavním důvodem, že využíváte zdejší služby TČM?

respondentů, neboť někteří trvali na tom, že potíže nelze oddělit a léčí je všechny společně. V tabulce uvádíme absolutní četnosti.

(Celkový počet odpovědí je vyšší než počet

Hlavní potíž, s níž se nyní léčí u TČM	489 odpovědí od 378 osob	%
1) Klouby – bolesti kloubů, bolesti zad, končetin, hlavy, revma, hybnost, artróza	152	31,1
2) Gynekologie a ledviny	61	12,5
3) Závažné stavy, chronické záněty, postonkologická péče	55	11,2
4) GIT – střevní, žaludeční atd.	52	10,7
5) Dermorespirační obtíže	50	10,2
6) Ostatní- různé	49	10,0
7) Psychosomatika, neurologie	47	9,6
8) Kardiologie	23	4,7

Návštěvy TČM

Jak dlouho se s nimi léčíte u tohoto terapeuta TČM (v měsících)?	N=378 Údaje v %
Do 12 měs.	45,5
13-24 měs	19,6
25-36 měs	14,8
Nad 3 roky	14,3

Jak byste označil/a své návštěvy zde?	N= 378 Údaje v %
a) víceméně pravidelné	80,2
b) spíše nepravidelné	15,9
c) zcela ojedinělé nebo nárazové	3,4

Kolik návštěv ROČNĚ zhruba absolvujete u tohoto terapeuta TČM?

Počet návštěv ročně	N=378 Údaje v %
1-4 MALO ČASTĚ	15,6
5-9 ASI 1X ZA 2 MĚSÍCE	17,2
10-12 VÍCEMÉNĚ MĚSÍČNĚ	32,3
13-23 ČASTEJI než 1X MĚSÍČNĚ	10,8
1x za 14 dnů až týdně- VELMI ČASTĚ	16,7
Nezařaditelné a chybějící odpovědi	7,1

KONTAKT SE ZDRAVOTNICTVÍM

Léčíte tyto své Hlavní potíže v současné době u lékaře v rámci veřejně hrazeného zdravotnictví?	N= 378 Údaje v %
a) Ano	31,7
b) Nyní ne, dříve ano	28,0
c) Ne	39,9

Pokud ano, co tato léčba v rámci hrazeného zdravotnictví v případě těchto Hlavních potíží obsahuje?	N=378 Ano %
a) předepsané léky, které užívám	40,2
b) předepsané léky, které neužívám	14,1
c) pravidelné laboratorní testy	32,5
d) rentgeny, magnetické rezonance, CT, ultrazvuk apod.	35,5
d) další služby, jako rehabilitace, lázně, zdravotní pomůcky, zdravotní prostředky	21,4
e) pravidelné kontroly	45,7
f) něco dalšího	2,1

Seznamuje se tento Váš terapeut TČM s těmito výsledky?		N=378 %
a) ano		66,1
b) ne		4,8
c) nevím a neodpověděl/a		29,1

Podstupujete v současné době při léčbě těchto svých HLAVNÍCH potíží další způsoby komplementární léčby kromě Tradiční čínské medicíny (např. bylinnou léčbu, přírodní léčitelství, aromaterapii, homeopatii, apod.?) v různých kombinacích		N=378 Ano v %
a) ano, homeopatii		5,3
b) ano, bylinnou léčbu		24,6
c) ano, lidové léčitelství		3,4
d) ano, něco jiného		9,5
e) ano, dietetika/ změna stravování/mikroživiny/makrobiotika		2,7
e) ne		53,4

V malých počtech respondenti uváděli: Cvičení, plavání, saunování, rehabilitace, fyzioterapie, tejpování, kineziologie, psychosomatika, psychoterapie, masáže, chiropraxe, meditace/mentální trénink, Rodinné konstelace, Plazmový generátor, diagnostika pomocí přístroje Salvia, Bachovy esence, Tkáňové soli, antroposofickou medicínu, hormonální jóga, zdravý životní styl, apod.

Zhruba polovina těch, kdo využívají další postupy alternativní medicíny (N=177), využívají pouze jeden z nich (53,7 %), zatímco o něco menší polovina (46,3 %) využívá rozmanité kombinace alternativních postupů.

Na základě čeho jste vyhledal(a) léčbu Tradiční čínskou medicínou u tohoto terapeuta?

N=378
Ano v
%

a) Na doporučení lékaře	4,6
b) Na doporučení jiného odborníka, např. psychologa, poradce	2,3
c) Na doporučení zdravotní sestry , fyzioterapeuta	3,6
d) Na doporučení přátel, známých, kolegů, sousedů	47,8
e) Na doporučení někoho z rodiny	28,3
f) Na základě internetu	6,4
g) Podle doporučení v knize, časopisu, TV, rozhlasu apod.,	3,3
h) Na základě něčeho jiného	12,3

Jakými léčebnými metodami se léčíte u tohoto terapeuta TČM? Označte všechny, které užíváte.

**N=378
%**

a) Akupunkturou	85,9
b) Bylinnou léčbou –vařím si doma čajové směsi	55,0
c) Tabletami TČM – doplňky stravy, podpůrné prostředky, předepsané terapeutem	48,1
d) Změnou výživy a stravováním podle TČM	28,0
e) Masážemi	19,8
f) Účastním se kurzů cvičení, např. Taiči, Čchikung	7,2
g) Moxováním	13,9
h) Něco jiného	5,7

4.3. Co z toho považujete za hlavní metodu ve Vašem případě?

N=378
%

a) Akupunkturu	29,4
b) Akupunkturu a byliny	6,9
b) Bylinnou léčbu – čajové směsi	24,9
c) Tablety TČM – doplňky stravy, podpůrné prostředky, předepsané terapeutem	2,6
d) různé kombinace – akupunktura a tablety, kombinace se změnou výživy a stravování podle TČM a další	16,4
e) Masáže, cvičení, baňky, a jiné další (méně než 5)	Celkem 3,2
f) Moxování (POUZE V KOMBINACÍCH)	0
g) Neodpověděl/a	16,6

FINANCOVÁNÍ

Kolik Vás přibližně stojí jedna návštěva zde, tedy kolik platíte za vyšetření a ošetření, (anamnéza, kontrola, aplikace akupunktury?)

- Údaje o ceně se velmi lišily. V naprosté většině jsou odlišné ceny vstupního vyšetření a ceny kontrol. Cena kontrol může být i nulová, nebo se nejčastěji pohybuje mezi 200-400 Kč, obdobně je hodnocena i cena jedné akupunkturní procedury. Asi čtvrtina klientů platí více než 600 Kč za návštěvu (s ohledem na rozdíly mezi vstupní a kontrolní návštěvou. Malý počet pacientů uváděl i platby kolem 1500 – 2000 Kč. Největší podíl klientů (necelé 2/3) platí za jednu návštěvu cca 200-500 Kč (64,8 %).

Kč	N=378 Údaje %
0-100	5,8
200-350	39,4
400-500	25,4
600-750	12,1
800 a více	10,3
Jiné odpovědi	6,9

Kolik zaplatíte za léčivé prostředky, tablety, případně čaje, které Vám vydrží přibližně na JEDEN MĚSÍC?

Kč	N =369 Údaje v %
0	8,4
50-150	3,3
200-350	8,7
400-500	7,0
600-750	8,4
800 až 1000	13,3
1100-1300	9,5
1400-1600	14,1
1700-2000	9,8
Více než 2000	7,9
Neví, neodpověděl/a	9,5
50-1000 Kč	40,7
Nad 1000 Kč	41,3

HODNOCENÍ

Tradiční čínskou medicínou se u tohoto terapeuta léčíte, protože		určitě ano - spíše ano %
a) se chcete zcela zbavit svých potíží- vyléčit se	95,8	
b) chcete zlepšit svůj zdravotní stav – např. snížit užívání léků	85,2	
c) se chcete vyvarovat chemických léčiv popř. operačních zákroků	86,5	
d) je Vám blízká její filosofie, principy a pravidla, chápání světa	77,0	
f) je zde osobní přístup	88,6	
g) mám důvěru k tomuto terapeutovi TČM	95,5	
h) máte jiné důvody?.....	11,6	

Ovlivňuje léčba u tohoto terapeuta TČM nějaké další stránky Vašeho života?

N=378
%

a) ano	64,6
b) ne	15,3
c) nevím	18,8

Napište vlastními slovy, jaké další dopady má léčba TČM na Váš způsob života. Jinými slovy, naučil/a jste se ZDE něco, co jste předtím neznal/a? Získal/a jste něco nového?

Volné odpovědi byly rozřazeny do 10 základních kategorií, uvádíme zde absolutní četnosti, nikoli %, tedy kolikrát byla položka zmíněna z celkového počtu 369 respondentů. Viz tab.

Odpovědi respondentů často obsahovaly více motivů, a proto součet překračuje počet respondentů. Málo četné odpovědi zde neuvádíme

Odpovědi uvádíme v absolutních četnostech.

<p>PRAKTICKÉ-BEHAVIORÁLNÍ DOPADY Stravování, cvičení, relaxace, péče o zdraví V tom Péče o stravu, potraviny –z hlediska složení, nova jídla, nové potraviny, nový jídelníček 54x Zájem o zdraví, zdravější životní styl nezatěžovat organismus (šetřit jej), hlídám se, více relaxovat, změna denního režimu,. Umět odpočívat, relaxační metody, prevence, včasný záchyt potíží, udržení zdraví . Aktivní podíl na léčbě, aktivní učení o zdraví, přemýšlení o zdraví, těle 6x</p>	117
<p>EMOCIONÁLNÍ DOPADY Pocit štěstí, pohody, úlevy, nadšení, lepšího psychického zdraví, energie, radosti. Po léčbě se cítím lépe, mám dobrou náladu, lepší život díky léčbě, příliv energie, méně únavy, těšit se ze života, energii věc řešit komfort, kvalita života, dýchám volněji, vyrovnanost, osvobození, harmonie, zklidnění, zpomalení, celistvost, méně napětí, naladění, obohacení, naplnění. Optimismus, dobré zprávy, pozitivní myšlení, je možné se vyléčit, žít bez bolesti, zážitek úspěchu, jistota pomoci,</p>	83
<p>OSOBNÍ OBOHACENÍ O ALTERNATIVNÍ PŘÍSTUP K TĚLU A ZDRAVÍ Jiný přístup (léčbě, zdraví, tělu, životu), nový přístup, nový postoj a chápání nemoci, souvislosti duše a těla, propojenost, péče o detaily, maličkosti, souvislosti, hledání příčin nemocí, nově chápat své neduhy- jejich příčiny z hlediska duchovního, komplexnost, naslouchat svému tělu, poslouchat a vnímat své tělo, celostní přístup.:Příjemnější léčba ve srovnání se školskou, bez vedlejších účinků, nechemická krátká doba návštěv, relax v době návštěvy</p>	81
<p>DOPADY NA ŽIVOTNÍ FILOSOFII Změna celkového přístupu k životu a zdraví, způsobu života, přemýšlení, vnímat věci jinak, porozumění propojenosti přírody a člověka, uvědomit si podstatu všeho, odpovědnost, láska k sobě, péče o sebe, sebepoznání, komplexní pohled na sebe a život, přijímat život takový jaký je, nový pohled na život, pochopit, co je důležité, lepší chápání událostí a lidí, životní filosofie širší pohled na svět, nadhled v obtížných situacích, určité pozitivnější přístup ke všemu, schopnost odolávat stresu</p>	62
<p>KOGNITIVNÍ-POZNÁVACÍ DOPADY Nová zkušenost s novými typy léčby, nové možnosti, doplňuji/rozšiřuji si vědomosti, přehled/rozhled/obzor, konzultuji, nové poznatky, nové informace, nové studium,</p>	51
<p>KLINICKÉ EFEKTY Cítím účinky, pomáhá mi to, pokrok, funguje to, zabírá to rychle, velké zlepšení, funguje líp než tradiční medicína, spolehlivost, snížení nebo vymizení bolesti, bez otoků, lepší pohyblivost</p>	45
<p>SPIRITUÁLNÍ ÚČINKY Setkání s nadějí, důvěrou, opravdovým zájmem, přátelstvím, chutí do života, laskavostí, trpělivostí, Našli sebedůvěru, sebeúctu, pociťují obdiv, pokoru k životu, schopnost odpouštět, žít v pravdě a radosti, pravidelnost, důvěrný vztah, kázeň, ohleduplnost, respekt k sobě a ostatním, odolnost, přestali být v roli oběti</p>	32
<p>VZTAHOVÉ EFEKTY Vyslechnutí, komunikace, cítit se jako člověk, individuální přístup, psychologická konzultace, bere mne vážně, lidský přístup, psychická podpora, rozhovory při návštěvě mi pomáhají tříbit si názory na životní situace, rada, úcta (vážnost) k terapeutovi.</p>	21

Řekl/a byste, že se Vaše HLAVNÍ zdravotní potíže zde prováděnou Tradiční čínskou medicínou zlepšily?	N=378 %
a) Určitě ano	77,2
b) Asi ano	13,5
c) Ještě nevím	7,7
d) Asi ne	1,3
d) Určitě ne	0

Měla podle Vás zde prováděná Tradiční čínská medicína nějaké jiné dopady na Váš zdravotní stav?	N=378 %
a) Určitě ano	55,3
b) Asi ano	18,3
c) Ještě nevím	9,8
d) Asi ne	7,4
d) Určitě ne	6,3

Splnila léčba ZDE Vaše očekávání?

N=3
78
%

a) Určitě ano (1x předčila mé očekávání)	73, 1
b) Asi ano	14, 0
c) Ještě nevím	8,2
d) Asi ne	0,5
d) Určitě ne	0,3
e) Neměl/a jsem očekávání	2,4

Jak byste hodnotil/a svou léčebnou spokojenost s jednotlivými procedurami TČM? Známkujte jako ve škole – 1= vynikající, 3=dobrá 5= neuspokojivá (výsledky uvádějí průměrnou hodnotu spokojenosti- čím je hodnota nižší, tím je spokojenost vyšší- jako ve škole)

a) akupunktura	1,24
b) vyšetření pulsu	1,29
c) rozhovor o zdravotních potížích a léčbě	1,18
d) příprava a konzumace bylinných čajů	1,37
e) užívání hotových tablet	1,36
f) stravování podle TČM	1,53
g) pravidelné cvičení taiči nebo čchikung	1,55
h) masáže (tuina)	1,30
i) moxování	1,42

Jak pravděpodobné je, že budete v léčbě TČM v tomto zařízení pokračovat?		N=37 8 %
a) Určitě ano		82,0
b) Asi ano		13,0
c) Ještě nevím		4,2
d) Asi ne		0
d) Určitě ne		0

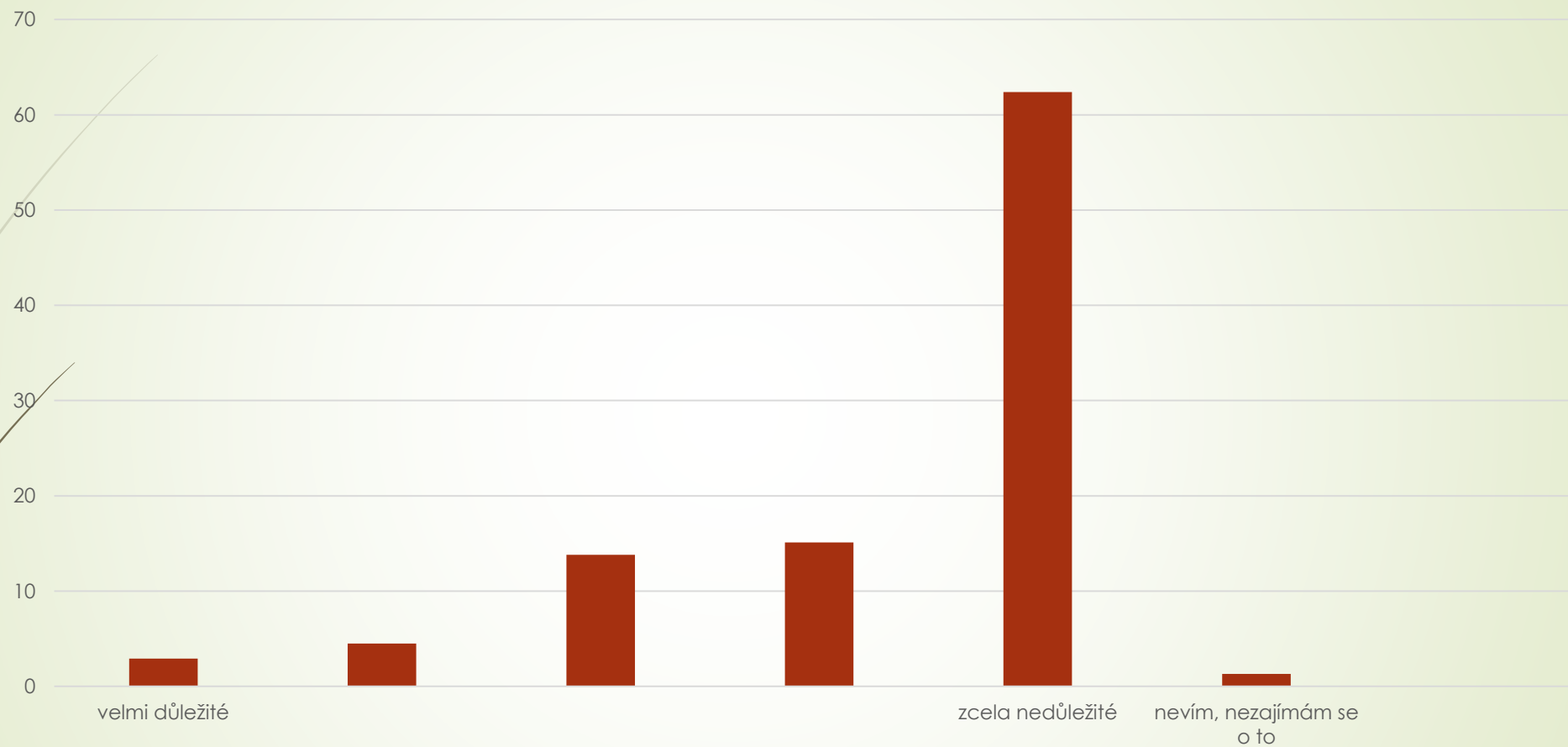
Pokud uvažujete o přerušení nebo ukončení léčby, co je HLAVNÍM důvodem Vašeho rozhodnutí?		N=378 údaje v %
a) zlepšení stavu		69,4
b) pochopil/a jsem, jak se o sebe starat a udržovat se ve zdraví		32,1
c) časové důvody		3,6
d) finanční důvody		26,0
e) velká vzdálenost		7,7
f) našel/našla jsem jiné zařízení, které mi lépe vyhovuje		1,0
g) péče mi nepomohla		2,6
h) péče mi je nepříjemná		0
i) léčba má negativní dopady		0
j) chybí mi záruka bezpečnosti		0,5
k) něco jiného		6,1

Údaje o terapeutovi TČM

Je Váš terapeut profesionální zdravotník (lékař, sestra, fyzioterapeut?)		N=378 údaje v %
	ano	64,0
	ne	18,5
	nevím	16,9

Má Váš terapeut vysokoškolský titul?		N=378 údaje v %
	a) MUDr.	9,3
	b) PhDr.	0
	c) ing.	13,4
	d) mgr	3,6
	e) jiný	7,7
	f) nemá	24,4
	g) nevím	41,4

Jak důležité je pro Vás, zda Váš terapeut má titul MUDr. (lékařský titul)?

Kdo byli naši respondenti?

Odpoovídali uživatelé služeb Tradiční čínské medicíny, kterým 18 terapeutů TČM od února do července 2018 předalo adresu anonymního dotazníku k dobrovolnému vyplnění. Ze 780 oslovených odpovědělo 378 osob starších 18 let.

- **Muži 27,8 %   Ženy 71,4 %**
- **Věk: ...od 18-do 87 let, průměr 48 let**

Věkové kategorie		N=378 %
	a) 18 - 35 let	21
	b) 36 - 50 let	39
	c) 51 - 60 let	24
	d) 61 a více let	16

VZDĚLÁNÍ A BYDLIŠTĚ

Vzdělání	N=378 údaje v %
a) základní	4,1
b) vyučen(a)	8,5
c) střední s mat.	40,4
d) vysokoškolské a vyšší odborné	46,5

PSČ:	N=378 údaje v %
1 Praha	18,0
2 Středočeský kraj	9,5
3 Jihočeský a Západočeský kraj	7,0
4 Severočeský kraj	16,1
5 Východočeský kraj a část Jihomoravského kraj	3,3
6 Jihomoravský kraj	7,2
7 Severomoravský kraj	38,3

DĚKUJEME ZA VAŠI SPOLUPRÁCI !

DOUFÁME, ŽE VÝSLEDKY POMOHOU LEPŠÍMU
POZNÁNÍ AKTUÁLNÍ PROBLEMATIKY
ALTERNATIVNÍ MEDICÍNY.

E Křížová a L. Bendová, 1.9.2018, Praha